

SZÁSZ FERENC

ÉN AZ ÉN SZERELMESEMÉ VAGYOK...

ESKETÉSI BESZÉD

„Én szerelmesemé vagyok, s szerelmesem az enyém...” (Én 6,3a)

Bár a Szentírás gazdagságához az is hozzátartozik, hogy az egyik legegyetemesebb emberi érzésnek, a szerelemnek külön könyvet szentel – a címében is sokatmondó Énekek énekét –, viszonylag ritkán élünk e gazdagságával. Hiába tartják e könyvet a világirodalom gyöngyszemének, esketési szertartásaink alkalmával háttérbe szorul: a házassági intézmény, a család „komolysága” háttérbe szorítja annak természetes valláserkölcsei alapját, az Isten által szívünkbe oltott szerelmet. Ezért van az, hogy az ifjakat az ilyenkor szokásos világiasabb tanácsok és kívánságok mellett a templomban elhalmozzuk már-már szinte komornak ható erkölcsi intelmekkel és bölcsességekkel.

Pedig – meglátásom szerint – ez ünnepélyes percben legalább ennyire lényeges, ha nem fontosabb az, amit ti éreztek és mondtok, amit a Biblia által is megörökített ifjak mondtak hajdanán, minden szerelmi eskü lényege, az egyszerűségében talán legtöbbit mondó örök és egyetemes vallomás: „én szerelmesemé vagyok s szerelmesem az enyém.” Úgy érzem és gondolom, hogy nem a bölcs, tudós ember, nem a házasságról sok tapasztalatot szerzett áll e percben közelebb Istenhez, hanem az a fiatal hordozza igazán a szívében őt, akit közvetlenül megajándékozott a titkos, ősi tudással, emberi rendeltetésünk talán legegyetemesebb titkával, a szerelemmel.

Ezért fordultam a felolvasott bibliai versek felé, s próbálom belőlük kifejtteni és újfogalmazni az életre-halálra szóló szerelmi és házassági hűségeskü lényegét.

Nyelvünk annyira gazdag és árnyalt, hogy első olvasatra részben elrejtí az, ami a többi, nem rokon nyelvben sokkal nyilvánvalóbban megmutatkozik. A nyelvben az igék hordozzák a dinamizmust, a cselekvést, mozgást, történést, s minden igék közül talán a legfontosabbak a létezés és a birtoklást kifejezők, a *lenni* és *bírni/birtokolni*: ezeket segédigéknek is szoktuk nevezni, mert a többi ige bonyolult ragozása, a módok, idők és személyek kifejezése ezek segítségével történik. A lét, az élet bonyolult egyszerűsége fogalmazódik meg e két, szellemi és lelki világunkat és a valóságos világot egybekapcsoló alapigében: az ember néha

azáltal van, hogy birtokol valamit, ami csak az övé, ami személyiségének és létezésének legnagyobb, gyakran egyetlen kincse, értéke; ha ezt elveszti, akkor lényegében nincs, megszűnik lenni.

Sokatmondó az, hogy a kisgyermektől nem azt kérdezzük, „te ki vagy”, hanem azt, „kié vagy?”, s ha ott van a közelében, akit szeret, akiben bízunk, aki a biztonságot jelenti számára, akkor odabújik hozzá, ránéz, rámosolyog, így válaszol – legtöbbször szavak nélkül – kérdéseinkre. Később már tudatosan nevezük meg identitásunkat kifejezendő, szüleinket, iskolánkat, barátainkat, nemzetünket, egyházunkat vagy foglalkozásunkat, munkánk természetét, azt, akiért, amiért élünk, akire, amire életünket feltettük. Egy birtokos személyrag így válik fontosabbá számunkra, mint akár a nevünk; az, hogy valakihez tartozunk értékesebbé annál, hogy vagyunk, létezőnk.

Amikor az ifjú önmagát és helyét keresi a világban, az életben, azzal kezdi, hogy fellazítja vagy éppen elszakítja a számára addig oly fontos, meghatározó kötelékeket és újakat keres. Az életre érett ember ráébred, hogy ő egyszeri, megismételhetetlen teremtménye Istennek, szabad és öntörvényű lény, akinek ki kell teljesednie, Isten rendelését hivatásra kell váltania, s ilyenkor a két segédige – akár a két szerelmes – egy pillanatig ismét egybeolvad, egymástól elválaszthatatlan, ugyanazt jelenti. „Vagyok, aki vagyok” – mondja önmagáról Isten a Szentírásban: magamnak elegendő, magammal teljesen azonos. „Vagyok, aki bírok” – mondhatná az ember; azonos vagyok azzal, amivel rendelkezem: a bölcsélet nyelvét a szerelem nyelvére fordítva: „szerelmesemé vagyok” és „ő az enyém”. Jézus ezt úgy fogalmazta meg, hogy az ember szíve ott található, ott van, ahol a kincse, legfőbb értéke. Éppen ezért a viszonzatlan szerelem, az egyoldalú érzés kínzó fájdalom, szenvedés, beteljesületlenség, a viszonzott kölcsönös, megosztott érzelem pedig a legnagyobb öröm és boldogság, üdvösségünk záloga, a jövő, Isten országa, emberi beteljesedésünk hordozója. A szerelem átformálja, átlényegíti a szívet és az élet-terheink könnyűvé válnak, az ember derűlátóvá lesz, nem ismer lehetetlen akadályt, képessé lesz a legnagyobb áldozatra, az önfeladásra is, s ez a könnyedség, felszabadultság a tiszta, belső örömmel és boldogsággal jár. A szerelmes ember nemcsak megszépül, hanem jobba is lesz, lehetőségei, képességei új erővel és távlatokkal gazdagodnak, egész lénye megújul, újjászületik, Isten teremtő és gondviselő hatalmával és szeretetével gazdagodik. Ki állhatna közelebb Istenhez, mint a hivatását megtaláló ember, a szerelmes, a jövőendő édesapa és édesanya, akiket Isten bebocsát a maga legbelsőbb szentélyébe, hogy teljesen bírja őt és ezáltal olyan legyen, mint ő! A szerelmi esküben, a „holtomiglan-holtáiglan”-ban az emberi lény és élet végessége fogalmazódik meg, de mind az ifjú pár, mind a násznép érzi, hogy ez a legcsalókébb látszat, hiszen éppen az örökké-

valóság az, amit Isten megnyit előttünk és megoszt velünk e percekben, innen fakad e pillanat fénye, melege, öröme és ünnepélyessége. Szerelmesnek lenni és szerettetni, egységre jutni a szeretetben férfi és nő számára a megtalált istenképüsheet jelenti, az Isten országába való bebocsáttatást: a magányosság felcserélését arra a megtartó közösségre, amely tökéletesedés és újjászületés, és a föld végességét meghaladó jövő ajándéka és ígérete.

A legtöbbször nem is vagyunk tudatában annak, mekkora ajándék a szerelem, s annak sem, hogy mekkora felelősséget hordoz a házasság: milyen elkötelezettséggel jár a szerelmi vallomás kimondás: „én szerelmesemé vagyok, s szerelmesem az enyém...”. Az ember talán kevésbé önző, mint gondolnánk, hiszen társas lény voltát szükségszerűen kell megélnie, de mindenképpen énközpontú önmagából indul ki és elsősorban önmagára van tekintettel, önmagát helyezi előtérbe és önmaga mértékével mér, jézusi kifejezéssel úgy szereti felebarátját, a másik embert, mint önmagát. Az „enyém” nem elsősorban önzés, hanem a világ megismerésének és birtokba vételének módja, már akkor használjuk, amikor kisgyermekkorban még harmadik személyben beszélünk magunkról. Az ember természeténél fogva hajlik arra, hogy a maga képére formálja át a világot – s ezalól szeretetének tárgyai sem kivételek.

A szerelem birtokbavétel, birtoklás, uralás: ragaszkodás, amelynek része a kisajátítás és a féltés is.

Mégis, ha csak ennyi volna, kár volna szót vesztegetni rá, hiszen ki volna az, aki ezt az egyoldalúságot szívesen elfogadná, ki mondana le teljesen önmagáról, szabadságáról csupán azért, mert valaki kimondja: „szeretlek, és ezért az enyém vagy”? A szerelem azért csodálatos, mert a birtokbavétellel egy időben teljes önfeladás és önátadás is, lemondás önmagunkról, s ezt nem valamilyen kényszer hatására tesszük – legalábbis nem külső kényszerére –, hanem önként adjuk oda magunkat, bízunk rá és ezzel ki is szolgáltadjuk legbensőbb énünket egy másik embernek. Amíg a többi emberi kapcsolatban ezt megelőzi a szeretet és a bizalom – mint a szülő–gyermek viszonyban –, és ezek adva vannak, beléjük születünk, a szerelemben és házasságkötésben a szabad választás és az önkéntesség érvényesül: lényegében egy teljesen új világba lépünk be általa önmagunkat adva cserébe azért, ami nélkül nem kívánunk tovább élni. Mégis, a szerelemtől és a házassági kötelektől a felelőtlenség áll a legtávolabb: a felelősségtől menekülő ember nem köt házasságot, a kényelmesebb utat választja: a szerves, új világot megalapozó közösség helyett az időszakos, kölcsönösen előnyös, időleges kapcsolatot. Az „enyém” és a „tied” a házasságban úgy teremtenek közösséget és kiegyenlítődést, hogy megkötik és semlegesítik egymást, s e kötődés nemcsak a kettő összege, hanem minőségileg is új.

Kedves ifjú Pár, Keresztény Testvéreim!

Ismerős érzés az, amely idősödő házastársakat néha könnyes mosolyra készít, az az igyekezet, ahogyan a legegyetemesebb emberi érzést – amikor hatalmába kerít – megpróbáljuk úgy kifejezni, megvallani, szavakba önteni, mint előttünk senki más, mert meg vagyunk győződve arról, hogy „így még nem szeretett senki”.

Emlékes füzetek, imakönyvek őriznek lepréselt virágokat, bár mintha a szerelem romantikája kiment volna divatból; fényképes dobozoktól távol őrzünk megcsonkított képeket, amelyeken valaha két ifjú ember mosolygott egymás oldalán. Kicsit kellemetlen beismerni, hogy amikor végre szerelmet vallottunk vagy éreztünk, mi is, mint minden ember, a bibliai ifjú szavait használtuk, mondtuk ki: „én az én szerelmesemé virágok, s szerelmem az enyém...”.

Ti is ezt érzitek, mondjátok most, mi pedig boldogok vagyunk, hogy ezzel a legszentebb érzéssel megajándékozott titeket is Isten, s ti azt vállalva álltok meg az ő színe és az emberi közösség, gyülekezet színe előtt. Kísérjen közös utatokon a mi jókívánságaink mellett a gondviselő Isten atyai áldása! Reméljük, hogy régi kötődéseiteket, amelyekből részben kiváltak ezért az új szövetségért, megerősíti és új tartalommal tölti meg ez a perc. Szeretteitek számára Isten ajándéka és jutalma az, hogy ennek a percnak tanúi lehetnek. Adja Isten, hogy naponta új fényben és mélyebb tartalomban ragyogjon fel előttetek nemcsak ennek a napnak az emléke, hanem szerelemi vallomásotok és hűségeskütek örökkévalóságának üdvözítő ígérete is! Végezetül hadd idézzem Petőfi Sándort, hiszen a költők kiváltsága mégis az volna, hogy úgy tudják szavakba önteni az érzést, hogy azokban mindnyájan magunkra ismerünk:

„Szép napkeletnek viránya lelkem,
Örök tavasznap mosolyog le rá,
Mit csak a földre hinte az Isten
Megterem rajta, minden szép virág.
Csak egy hiányzott, a hit virága,
A földöntúli életnek hite,
S ez is kikelt már, ez is virít már,
És ezt szerelemed ülteté ide.”

Legyetek örökre hálásak Istennek, hogy egymás által ezzel a hittel megajándékozott, s ez adjon erőt nektek a holtig és még azon túl is tartó hűséghez! Ámen.

Könyvszemle

Négyszáznegyven év 1568–2008 Az Unitárius Egyház alapításának négyszáznegyvenedik évfordulóján kiadja az Erdélyi Unitárius Egyház, Kolozsvár, 2008, 256 oldal.

Négyszáznegyven év – kerek évszám, méltóságteljes évszám, noha mindössze körülbelül hét emberöltő, az emberi társadalom történetében néhány jelentős évszámot tartalmazó időintervallum, a világegyetem történetében pedig csupán egy villanás. Jézus harminchárom évéből csupán három kellett, hogy olyan fényt hagyjon az emberiségre, mely évezredekig világít, és Dávid Ferencnek sem kellett több, hogy a jézusi alapokról lefújva az évszázadok alatt rákerült port, irányjelző legyen századok fergetegében.

Az Erdélyi Unitárius Egyház 2008-ban, alapításának 440. évfordulóján legnagyobb kincsét, ezt a 440 évet ünnepelte. Ezen alkalom ünnepi és tárgyi felmutatása ez a kiadvány, a *Négyszáznegyven év* című kötet, amely összesítő jelleggel számba vesz, hitet és vallást tesz az elmúlt 440 esztendőről, különös tekintettel lévén az utóbbi 40 illetve 18 év eredményeire.

Benne tíz fejezet tanúskodik az unitarizmus eddigi életének próbaköveiről, eredményeiről történelmi adatok, valamint az egyházon belüli intézmények életének áttekintése alapján. A történelmi áttekintések mellől (egyház, iskolák, nőszövetség, ifjúság) mintegy „díszpárnán” emelhetnők ki a Dávid Ferenc munkáiból összeállított idézetek gyűjteményét, valamint az 1968 után épített és vásárolt templomok, istentiszteleti helyek és visszaigényelt iskolák színes fénykép-összeállítását.

„Négyszáznegyven év Isten és ember szolgálatában” címmel kezdődik dr. Szabó Árpád bevezetője, melyben a Tordán megfogalmazott alapelvek felvázolása után felteszi a lényeges kérdést, hogy miért számítjuk az unitárius egyház alapítását épp a tordai országgyűléstől, amikor még vallásunknak neve, egyházunknak szervezte sem volt. „A tordai országgyűlés kimondotta a szabad versenyt a hitélet területén, s az unitarizmus nem egyéb, mint szabad vizsgálódás a keresztény vallás dolgaiban, béketűrés a más nézeteket vallókkal szemben” – olvasható a válasz.